A. Holkamp

RENTABILITEIT VAN HET GESPECIALISEERDE FRUITTEELT-BEDRIJF

Oogstjaar 1971/1972

Mededelingen en Overdrukken No 100

Juni 1973

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT DEN HAAG
- 1 MEI 1985
BIBLIOTHEEK
dupl.
L27-100c

Landbouw -Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 61 41 61

Doel en Werkwijze

Het rentabiliteitsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit alsmede de inkomensvorming voor de belangrijkste bedrijfstypen.

Het onderzoek is in beginsel op aselecte steekproeven gebaseerd en omvat in het onderhavige geval alleen de z.g. gespecialiseerde fruitteeltbedrijven die tenminste aan een man emplooi verlenen. Het gespecialiseerde karakter van deze bedrijven houdt in dat zij niet met andere takken van bedrijf of beroep zijn gemengd. Voor inlichtingen betreffende het universum waarop deze steekproef werd gebaseerd wordt verwezen naar de LEI-publikatie: Inlichtingen no. 99.

Van de 57 bedrijven waarover in publikatie 4.55 met betrekking tot het jaar 1970/1971 werd gerapporteerd vielen 3 bedrijven af doordat de fiscale eindcijfers nog niet gereed waren, 1 door overlijden van de deelnemer, 1 door weigering van verdere deelneming aan het onderzoek. De beide laatste bedrijven zijn door 2 soortgelijke bedrijven in de desbetreffende gebieden vervangen.

Het onderzoek heeft derhalve betrekking op 54 bedrijven. Hiervan hebben 49 bedrijven gedurende 4 achtereenvolgende jaren aan het onderzoek deelgenomen. Vergelijkingen van de uitkomsten van deze jaren zullen in dit verslag dan ook op deze 49 bedrijven betrekking hebben.

De cijfers zijn ontleend aan de boekhoudingen, resp. jaarrekeningen der deelnemende bedrijven. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten en opbrengsten noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen. Voor de wijze waarop de bedrijfsuitkomsten werden berekend wordt verwezen naar de eerdergenoemde LEI-publikatie no. 4.55 "Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf, oogstjaar 1970/1971".De gebruikte kengetallen zijn in dit verslag op pag. 51 toegelicht.

Ten opzichte van vorige jaren is de vorm waarin de uitkomsten van het onderzoek worden gepubliceerd iets gewijzigd en de inhoud bekort.

De rentabiliteitsberekening geschiedde op basis van continuïteit (vervangingswaarde). De berekening op basis van liquidatie (verkoopwaarde), zoals dit in de voorgaande jaren is geschied, is in deze beknopte verslaglegging niet opgenomen.

Het percentage voor de berekening van rente over het geïnvesteerde vermogen is gesteld op 7,5%.

Samenvatting van de bedrijfsuitkomsten over 1971/72

Van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf waren de bedrijfseconomische kosten in 1971/72 gemiddeld f 13 030,- hoger dan de opbrengsten. Dit betekent een verlies van 15% van de kosten. Van bedrijf tot bedrijf

Financiële resultaten over 1971/1972 van 54 fruitbedrijven gemiddeld per bedrijf, resp. per ondernemer

	Alle bedrijven	Indeling naar gebied: zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	Indeling naar bedrijfsgrootte: 3 - 6 ha	6 - 9 ha	≥ 9 ha
Aantal bedrijven	54	14	18	22	19	18	17
Aantal ondernemers	56	14	18	24	19	18	19
Oppervlakte pit- en steenvruchten in ha	7,95	8,19	7,71	8,00	4,97	7,24	12,03
waarvan appelen (%)	74	69	75	76	72	75	74
waarvan peren (%)	23	28	22	21	24	22	23
Gem. leeftijd van de beplanting in jaren	12	12	13	11	12	11	12
Perc. beplanting nog niet in volle prod.	28	28	27	29	16	23	37
Arbeidsbezetting in manjaren	2,39	2,25	2,35	2,50	1,81	2,18	3,24
Arbeidskosten per manjaar	13 260	13 370	13 420	13 140	14 440	13 100	12 730
Geïnvesteerd vermogen per 1-1-1971	215 000	229 000	202 000	216 000	143 000	210 000	299 000
Idem per manjaar	90 000	102 000	86 000	86 000	79 000	97 000	92 000
Opbrengsten	75 940	65 910	71 540	85 930	49 060	70 860	111 380
Kosten	88 970	86 980	86 450	92 300	64 630	85 940	119 390
Netto-overschot	⁄ 13 030	⁄ 21 070	⁄ 14 910	⁄ 6 370	⁄ 15 570	⁄ 15 080	⁄ 8 010
Idem in % van de kosten	⁄ 15	⁄ 24	⁄ 17	⁄ 7	⁄ 24	⁄ 18	⁄ 7
Percentage winstgevende bedrijven	22	7	22	32	5	28	35
Gemiddeld per ondernemer							
Arbeidsinkomen	5 470	⁄ 3 930	3 910	12 120	3 030	3 260	10 000
Ondernemersinkomen	11 120	3 100	10 430	16 310	6 970	9 660	16 650
Gezinsinkomen uit bedrijf	15 570	8 480	14 250	20 710	11 120	14 660	20 900
Totaal inkomen (incl. subsidies en steun)	25 290	20 060	24 570	28 880	18 490	23 450	33 830
Privé-uitgaven	15 590	18 000	13 420	15 810	14 510	14 360	17 830
Besparing	9 700	2 060	11 150	13 070	3 980	9 090	16 000

liep het resultaat sterk uiteen. 22% van de bedrijven verkreeg een positief netto-overschot. 25% had een negatief netto-overschot van 0 - 20% van de kosten, 28% van 20 - 30% en 25% van 30% en meer van de kosten. Grote verschillen in winstgevendheid vielen zowel tussen de diverse gebieden als tussen bedrijven van verschillende grootteklassen te constateren. Het zuidwestelijk kleigebied had de slechtste uitkomsten, in tegenstelling tot de gemengde gebiedsgroep "overige gebieden"(N.O.P., Noordholland en Limburg) die aanmerkelijk minder verliesgevend was. Hetzelfde geldt voor resp. de kleine bedrijven (3-6 ha) en de grote bedrijven (≥ 9 ha). Onder invloed van deze ongunstige bedrijfsuitkomsten was het arbeidsinkomen van de ondernemer (f 5 470,-) gemiddeld aanmerkelijk lager dan dat van een arbeider. Ook wanneer de (in de kosten gecalculeerde) rente van eigen vermogen hieraan wordt toegevoegd bedraagt het (ondernemers) inkomen (f 11 120,-) nog niet het loon van een betaalde arbeidskracht.

Dank zij arbeid door gezinsleden (f 4 450,-), verkrijging van neveninkomsten (f 2 160,-), en niet in het minst dank zij rijksbijdragen en subsidies (f 4 250,-) werd ten slotte een - in ruime zin te interpreteren - inkomen (f 21 980,-) verkregen, dat nog dient te worden verhoogd met f 3 310,-, als gevolg van kwijtschelding door de Overheid van een aflossingstermijn van het overbruggingskrediet (f 1 770,-) en van de verschuldigde jaarrente over dat krediet (f 1 540,-). Van het aldus verkregen totale inkomen ad f 25 290,- kon gemiddeld f 9 700,- per ondernemer worden bespaard.

Voor 71% van de ondernemers werden positieve, voor 29% van hen negatieve besparingen becijferd.

In nevenstaand overzicht zijn de uitkomsten samengevat.

Een vergelijking van enkele kengetallen met vorige jaren geeft het volgende beeld.

	Netto-overschot		Ondernemersinkomen
	bedrag gem. per bedrijf	in % v.d. kosten	gemiddeld per ondernemer
1968	f ⁄. 13 560,-	⁄. 22	f 5 460,-
1969	⁄. 19 400,-	⁄. 27	1 910,-
1970	⁄. 11 120,-	⁄. 15	10 960,-
1971	⁄. 12 750,-	⁄. 15	11 120,-

De verliesgevendheid was in 1971/72 verhoudingsgewijs gelijk aan die van 1970/71: zowel de kosten als de opbrengsten waren met 11% gegestegen. Het ondernemersinkomen is, ondanks een grotere verliesgevendheid in absolute zin, toegenomen. De verklaring hiervoor is dat in 1971/72 hogere tarieven zijn gecalculeerd voor kostenfactoren die tevens inkomensbestanddelen zijn (arbeid van de ondernemer en rente over eigen vermogen). Investeringen in 1971 beliepen gemiddeld f 12 300,- per bedrijf. Zij hadden betrekking op levende plantopstanden (f 5 820,-) en overige objecten (f 6 480,-). Na aftrek van de afschrijving van in totaal f 11 440,- resteerde een netto-geïnvesteerd bedrag van

f 860,- gemiddeld per bedrijf, d.i. 0,4% van het geïnvesteerd vermogen.

De bedrijfsresultaten

In tabel 1 op blz. 11 is een beeld gegeven van het grondgebruik en de arbeidsbezetting. In tabel 2 op blz. 12 volgt een specificatie van de kosten en de opbrengsten gemiddeld per bedrijf. Het daaruit resulterende verschil, het economische bedrijfsresultaat, blijkt ook in 1971/1972 wederom negatief te zijn geweest en wel tot een bedrag van f 13 030,- gemiddeld per bedrijf. Ook voor elk der naar gebied en grootteklassen onderscheiden groepen werd een nadelig netto-overschot becijferd. Daarbij onderscheidden de "overige" gebieden, resp. de grote bedrijven zich gunstig van de andere groepen:

	Netto-overschot		Percentage	Gemiddeld per
	gem. per bedrijf	in % v.d. kosten	winstgevende bedrijven	ha pit- en steenvruchten 1)
Gebied				
Zuidwestelijk kleigebied	ƒ 21 070	ƒ 24	7	ƒ 2 570
Rivierkleigebied	ƒ 14 910	ƒ 17	22	ƒ 1 930
Overige gebieden	ƒ 6 370	ƒ 7	32	ƒ 800
Bedrijfsgrootte				
3 - 6 ha	ƒ 15 570	ƒ 24	5	ƒ 3 130
6 - 9 ha	ƒ 15 080	ƒ 18	28	ƒ 2 080
≥ 9 ha	ƒ 8 010	ƒ 7	35	ƒ 670
Alle bedrijven	ƒ 13 030	ƒ 15	22	ƒ 1 640

1) De hectare-uitkomsten zijn ontleend aan de specificatie in tabel 3 op blz. 13.

De spreiding van de rentabiliteit

In totaal bleken 12 van de onderzochte 54 bedrijven, d.i. 22%, een positief, 42 bedrijven, d.i. 78% een negatief netto-overschot te hebben verkregen. Voor verdere gegevens over de spreiding van de rentabiliteit wordt verwezen naar tabel 4 op blz. 13.

Fruitbewaring en rentabiliteit

Een groepering van de bedrijven naar de mate waarin bewaring van fruit heeft plaatsgehad (tabel 5, blz. 14) toont aan dat de bedrijven met veel fruitbewaring gemiddeld aanmerkelijk gunstiger (minder ongunstig) uit de bus kwamen dan die met matig, resp. weinig bewaard fruit.

Een vergelijking van de uitkomsten per hectare pit- en steenvruchten laat zien dat de opbrengstverschillen tussen deze groepen hoger waren dan die van de kosten:

	Kosten per ha	Opbrengsten per ha	Netto-overschot per ha	Netto-overschot in % v.d. kosten
Voorraad fruit per 1 jan. < 30%	10 350	7 410	⁄. 2 940	⁄. 23
" " " " 30-50%	11 280	9 560	⁄. 1 720	⁄. 15
" " " " ≥ 50%	11 800	11 290	⁄. 510	⁄. 4

Uiteraard mogen de verschillen in bedrijfsuitkomsten tussen deze groepen niet uitsluitend aan de mate van bewaring worden toegeschreven. Verschillen in sortiment, kwaliteit en kwantiteit van het geoogste produkt zijn hierop mede van invloed. Uit tabel 6 op blz.15 bv., blijkt dat bedrijven met veel fruitbewaring gemiddeld meer kg per hectare oogstten dan de andere bedrijven. Onder invloed hiervan waren de kosten van de eerstgenoemde bedrijven per kg zelfs lager dan die van de bedrijven met relatief weinig fruitbewaring. Toch waren de geldelijke opbrengstverschillen per kg tussen de onderscheiden bewaargroepen voldoende groot voor de stelling dat fruitbewaring in 1971/1972 een gunstige invloed op het bedrijfsresultaat heeft gehad.

Vergelijking met vorige jaren

Van 49 bedrijven die van 1968 t/m 1971 aan het onderzoek hebben deelgenomen kon worden vastgesteld dat de kosten in deze periode met 35% en de opbrengsten met 47% zijn gestegen (zie tabel 7 op blz.16). De ongunstige rentabiliteit van de beide eerste jaren is dan ook verbeterd, ook al komt dit in de absolute cijfers van het netto-overschot niet zo sterk tot uiting als bv. in het ondernemersinkomen, waarin zowel de stijging van de (als kosten gecalculeerde) arbeid van de ondernemer, als ook de toeneming van het gecalculeerde rentetarief zijn verdisconteerd. Samengevat geven de uitkomsten van 49 dezelfde bedrijven van 1968 t/m 1971 het volgende beeld.

	Netto-overschot bedrag gemiddeld per bedrijf	Netto-overschot in % van de kosten	Ondernemersinkomen gemiddeld per ondernemer
1968	⁄. 13 560	⁄. 22	5 460
1969	⁄. 19 400	⁄. 27	1 910
1970	⁄. 11 120	⁄. 15	10 960
1971	⁄. 12 750	⁄. 15	11 450

Ten opzichte van '70 namen zowel de kosten als de opbrengsten met 11% toe. Tot deze kostenstijging die vrijwel niet door wijzigingen in bedrijfsgrootte zijn beïnvloed, hebben de volgende kostensoorten bijgedragen:

arbeid	5%
rente	2%
afschrijving	1%
materialen / overige kosten	3%
	11%

Het inkomen per ondernemer

Zoals uit tabel 8 op blz. 17 o.m. blijkt bedroeg het arbeidsinkomen - bestaande uit de (als kosten gecalculeerde) vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer verminderd met het negatieve netto-overschot - gemiddeld f 5 470,- per ondernemer.

Dit betekent dat de handenarbeid van de ondernemer voor ca. 70% onvergoed bleef. Van de naar gebied en bedrijfsgrootte onderscheiden bedrijven was het arbeidsinkomen van de ondernemer gemiddeld eveneens gering, in het bijzonder waar het de beide kleigebieden en de kleine en middelgrote bedrijven betreft. (Van het Zuidwestelijk kleigebied was het arbeidsinkomen zelfs negatief).

Het gezinsinkomen dat uit het bedrijf werd verkregen werd becijferd op f 15 570,- als gemiddelde van alle bedrijven.

Het totale inkomen was aanmerkelijk hoger, met name o.m. door opbrengsten van arbeid voor derden en van beleggingen, maar vooral door rijksbijdragen en -subsidies zowel in de privé - als de bedrijfssfeer.

Van het gemiddelde totale inkomen (ruim geïnterpreteerd) per ondernemer geven wij onderstaand een specificatie voor 1971/1972 tevens, ter vergelijking, voor 1970/1971. 1)

		1971/1972		1970/1971
Aantal bedrijven		54		57
Aantal ondernemers		56		59
Netto-overschot		⁄. 12 560		⁄. 11 590
Arbeid ondernemer		18 030		16 230
Rente meer berekend dan betaald		5 650		5 050
Arbeid gezinsleden		4 450		3 880
Gezinsinkomen uit bedrijf		15 570		13 570
Inkomen buiten bedrijf				
a. uit vermogen: huur	530		940	
rente	880		900	
overig	170		320	
	1 580		2 160	
af: afschrijving en onderhoud	770	810	1 080	1 080
b. uit arbeid voor derden		620		820
c. uit uitkeringen wegens schade		590		-
d. uit sociale uitkeringen		140		110
e. uit rijksbijdragen en -subsidies				
1. privé: kinderbijslag		1 510		1 150
: bijstandswet		1 250		200
: studietoelagen		330		70
2. bedrijf: subsidie hagelverzekering		800		960
: rooipremie		360		860
: rente overbruggingskrediet		1 540		-
: aflossingstermijn idem		1 770		-
		25 290		18 820

1) In publikatie no. 4.55 (pag. 32) was het totale inkomen over 1970/1971 op gemiddeld f 17 000,- per ondernemer (excl. rijksbijdrage premie hagelverzekering en rooipremie) becijferd.

Voor een specificatie van het gemiddelde totale inkomen (over 1971/1972) per ondernemer voor groepen van gebieden en bedrijfsgrootteklassen wordt verwezen naar tabel 8 op blz. 17.

De spreiding van het inkomen

De spreiding van het arbeidsinkomen en van het totale inkomen is gegeven in tabel 9 op blz. 18. Hieruit blijkt o.m. dat 43% van de ondernemers een negatief arbeidsinkomen verkregen. Dat wil dus zeggen dat in die gevallen het bedrijfsverlies (negatief netto-overschot) hoger was dan het loon (incl. sociale lasten) dat een ondernemer op c.a.o.-basis als werknemer in het fruitbedrijf zou kunnen verdienen.

Na toevoeging van rente over het eigen vermogen (ondernemersinkomen) wordt dit percentage tot 27%, bij inachtneming van alle overige inkomenselementen - blijkens tabel 8 - tot 2% gereduceerd. Van 98% van de ondernemers was het totale inkomen derhalve positief, van 65% hoger dan f 15 000,- en van 35% hoger dan f 25 000,-.

Door het lage niveau, zowel van de uitgaven voor privé als voor sociale premies en inkomstenbelasting, werd van het totale inkomen een belangrijk bedrag - gemiddeld per ondernemer - gespaard:

		1971/1972		1970/1971
Totaal inkomen, gem. per ondern.		25 290		18 820
af: belasting en premie AOW e.d.	1 350		190	
overige privé-uitgaven	14 240	15 590	13 890	14 080
Besparing		9 700		4 740

Voor de gemiddelde besparingscijfers over 1971/1972 per ondernemer in de onderscheiden gebieds- en bedrijfsgrootte groepen verwijzen wij naar tabel 8. Voor de spreiding van de besparingen gemiddeld per ondernemer naar tabel 10 op blz. 19.

Investeringen in duurzame produktiemiddelen

Voor de deelnemende bedrijven zijn over 1971 de investeringen in duurzame produktiemiddelen vastgesteld. Als uitbreidings- en/of diepte-investering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving op duurzame produktiemiddelen en plantopstanden.

De bedrijven hebben over 1971 gemiddeld voor ca. f 12 300,- in duurzame produktiemiddelen (incl. plantopstanden) geïnvesteerd. De totale afschrijving werd gemiddeld per bedrijf op f 11 440,- berekend. De netto-investering in 1971 bedroeg derhalve f 860,-.

Het aantal bedrijven met grote investeringsactiviteiten was beperkt. 30% investeerde voor meer dan f 5 000,- per jaar (netto). Van 52% van de bedrijven waren de netto-investeringen negatief.

Investeringen in duurzame produktiemiddelen in 1971 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		54
Investeringen in duurzame produktiemiddelen:		
grond	670	
schuren	1 100	
overig	4 710	
Totaal investering in duurzame produktiemiddelen		6 480
Investering in de plantopstand		5 820
Totaal bruto-investering		12 300
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	5 860	
Afschrijving plantopstand	5 580	
Totaal afschrijving		11 440
Netto-investering		860
Geïnvesteerd vermogen		215 000
Netto-investering in % van het geïnvesteerd vermogen		0,4

Tabel 1. Grondgebruik en arbeidsbezetting over 1971 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling per gebied			Indeling naar bedrijfsgrootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 - < 6 ha	6 - < 9 ha	9 - > 9 ha
Aantal bedrijven	54	14	18	22	19	18	17
Aantal bedrijven in %	100	26	33	41	35	33	32
	are	are	are	are	are	are	are
Appelen	587	565	575	611	360	542	888
waarvan nog niet in volle prod.	(157)	(135)	(172)	(159)	(49)	(112)	(324)
Peren	184	226	172	166	118	161	281
waarvan nog niet in volle prod.	(59)	(86)	(32)	(64)	(24)	(47)	(112)
Pruimen	15	28	14	8	16	15	15
waarvan nog niet in volle prod.	(5)	(7)	(5)	(4)	(6)	(4)	(5)
Overig	9	-	10	15	3	6	19
Totaal pit- en steenvruchten	795	819	771	800	497	724	1 203
waarvan nog niet in volle prod.	(223)	(228)	(209)	(232)	(79)	(163)	(447)
Klein fruit	-	-	-	-	-	-	-
Overige tuinbouwprodukten	11	1	8	18	7	22	2
Landbouw en veeteelt	51	117	47	12	50	74	27
Braak	21	3	25	30	10	50	5
Totaal beteelbaar	878	940	851	860	564	870	1 237
Aan derden verhuurd	2	9	-	-	4	3	-
Erf, blijvende paden enz.	74	70	74	77	50	67	108
Kadastrale oppervlakte	954	1 019	925	937	618	940	1 345
waarvan eigendom	496	425	669	399	354	574	572
Aantal ondernemers per bedrijf	1,04	1,00	1,00	1,09	1,00	1,00	1,12
Arbeidsbezetting in manjaren							
Arbeid van de ondernemer(s)	1,15	1,06	1,16	1,21	1,14	1,13	1,19
Arbeid van gezinsleden	0,31	0,38	0,23	0,33	0,29	0,34	0,29
Arbeid van vast personeel	0,21	0,12	0,25	0,22	-	0,08	0,57
Arbeid van los personeel	0,72	0,69	0,71	0,74	0,38	0,63	1,19
Totale arbeidsbezetting	2,39	2,25	2,35	2,50	1,81	2,18	3,24
Arbeid door ondernemer(s) en gezinsleden in %	61	64	59	61	79	67	46

Tabel 2. Bedrijfsresultaten over 1971 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling per gebied			Indeling naar bedr.grootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 - < 6 ha	6 - < 9 ha	9 - > 9 ha
Aantal bedrijven	54	14	18	22	19	18	17
Geïnv.vermogen per 1-1-1971	215 000	229 000	202 000	216 000	143 000	210 000	299 000
Kosten							
Afschr. duurz. prod.middelen	5 860	4 920	6 170	6 220	4 620	5 850	7 260
Afschr. vaste pl.opst.	5 580	5 760	4 560	6 300	3 990	6 580	6 310
Huren en pacht	1 820	2 330	1 220	2 000	900	1 220	3 490
Rente	12 660	13 030	13 250	11 940	8 750	13 120	16 560
Onderhoud	1 680	1 660	1 500	1 830	1 170	1 570	2 360
Mest en stro	1 720	1 220	2 220	1 630	1 070	1 810	2 340
Zaad - planten - bomen	1 720	980	2 510	1 540	1 270	1 130	2 850
Bestrijdingsmidd.	4 940	4 870	5 690	4 380	3 090	4 480	7 510
Motorbrandstof	330	300	350	340	310	340	350
Verpakkingsmat.	880	780	780	1 030	640	910	1 120
Overige materialen	90	20	170	60	60	160	30
Werk door derden	650	300	1 090	510	740	640	550
Vracht	1 660	1 720	1 160	2 030	860	1 510	2 710
Sorteer- en pakloon	1 320	2 130	590	1 400	630	1 440	1 970
Koel- en bewaarloon	4 220	4 210	2 670	5 500	2 480	4 360	6 030
Veilingkosten e.d.	5 790	5 560	4 980	6 590	3 880	5 570	8 140
Arbeid ondern.(s)	18 700	17 150	18 820	19 590	18 590	18 340	19 200
Arbeid gezinsleden	4 620	5 380	3 810	4 800	4 150	5 000	4 750
Arb. betaald pers.	8 380	7 560	8 910	8 460	3 400	5 210	17 290
Bedrijfsbelastingen	460	480	540	380	260	540	590
Overige kosten	5 890	6 620	5 460	5 770	3 770	6 160	7 980
Totaal kosten	88 970	86 980	86 450	92 300	64 630	85 940	119 390
Opbrengsten							
Produkten (bruto)	65 200	58 190	60 400	73 580	43 500	59 990	94 970
Landb. en veeteelt	610	780	790	350	880	690	220
Overige opbrengsten	4 310	2 540	4 560	5 240	2 140	5 310	5 680
Aanw. vaste plantop.	5 820	4 400	5 790	6 760	2 540	4 870	10 510
Totaal opbrengsten	75 940	65 910	71 540	85 930	49 060	70 860	111 380
Netto-overschot	% 13 030	% 21 070	% 14 910	% 6 370	% 15 570	% 15 080	% 8 010
Netto-overschot:							
per f 100,- kosten (gewogen)	% 15	% 24	% 17	% 7	% 24	% 18	% 7
per f 100,- kosten (ongewogen)	% 18	% 25	% 22	% 11	% 27	% 20	% 7
per f 100,- geïnv. vermogen	% 6	% 9	% 7	% 3	% 11	% 7	% 3
per manj. arbeidsbezetting	% 5 450	% 9 370	% 6 340	% 2 550	% 8 600	% 6 920	% 2 470
per ha pit/steen vruchten	% 1 640	% 2 570	% 1 930	% 800	% 3 130	% 2 080	% 670
Inkomen							
Arb.ink. per manj.	7 810	4 010	7 080	10 590	5 840	6 180	10 250
Arb.ink. v.d. ondern.[1]	5 470	% 3 930	3 910	12 120	3 030	3 260	10 000
Ondernemersink. 1)	11 120	3 100	10 430	16 310	6 970	9 660	16 650

% = negatief.
1) gemiddeld per ondernemer.

Tabel 3. Kosten en opbrengsten per hectare pit- en steenvruchten over 1971

	Alle bedrijven	Indeling per gebied			Indeling naar bedr.grootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 - < 6 ha	6 - < 9 ha	9 - > 9 ha
Arb.bez. per manj.	0,30	0,27	0,30	0,31	0,36	0,30	0,27
Kosten							
Pacht	230	290	160	250	180	170	290
Afschr. duurz.prod.m.	740	600	800	780	930	810	600
Afschr. v. plantopst.	700	700	590	790	800	910	520
Rente	1 590	1 590	1 720	1 490	1 760	1 810	1 380
Onderhoud	210	200	190	230	240	210	200
Subtotaal	3 470	3 380	3 460	3 540	3 910	3 910	2 990
Arbeid	3 990	3 670	4 090	4 110	5 260	3 950	3 430
Materialen	1 220	1 000	1 520	1 120	1 290	1 220	1 180
Verkoopkosten	1 630	1 660	1 220	1 940	1 580	1 780	1 570
Overige kosten	880	910	920	830	960	1 010	760
Totaal kosten	11 190	10 620	11 210	11 540	13 000	11 870	9 930
Opbrengsten							
Produkten e.d.	8 820	7 510	8 530	9 900	9 360	9 120	8 390
Aanw. v. plantopst.	730	540	750	840	510	670	870
Totaal opbrengsten	9 550	8 050	9 280	10 740	9 870	9 790	9 260
Netto-overschot	⁄. 1 640	⁄. 2 570	⁄. 1 930	⁄. 800	⁄. 3 130	⁄. 2 080	⁄. 670

Tabel 4. Spreiding van het netto-overschot per f 100,- kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Indeling per gebied			Indeling naar bedr.grootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 - < 6 ha	6 - < 9 ha	9 - > 9 ha
Aantal bedrijven	54	14	18	22	19	18	17
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%	%	%
Negatief							
> 40 - 40	16	14	17	13	27	16	-
40 - 30	9	15	6	9	11	17	-
30 - 20	28	43	33	14	26	22	35
20 - 10	20	14	22	23	26	6	30
10 - 0	5	7	-	9	5	11	-
Totaal verliesgevend	78	93	78	68	95	72	65
Positief							
0 - 10	11	-	17	14	-	22	11
10 - 20	5	7	5	4	-	6	12
20 - 30	4	-	-	9	5	-	6
30 - >30	2	-	-	5	-	-	6
Totaal winstgevend	22	7	22	32	5	28	35
	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 5. De bedrijfsresultaten van bedrijven met verschillende periode van fruitbewaring (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Voorraad fruit per 1 jan. 1972 in % van de oogst 1971		
		< 30%	30 - < 50%	> 50%
Aantal bedrijven	54	17	18	19
Opp. pit- en steenvruchten (ha)	7,95	7,58	7,91	8,32
waarvan appelen (%)	74	70	75	75
waarvan peren (%)	23	26	22	22
waarvan niet in volle produktie (ha)	2,23	2,06	2,29	2,33
Gem. leeftijd v.d. beplanting in jaren	12	12	12	11
Arbeidsbezetting in manjaren	2,39	2,41	2,23	2.52
Percentage v.d. beplanting nog niet in volle produktie	28	27	29	28
Waarde jonge boomgaard in % reproduktiewaarde 1)	74	71	80	73
Waarde volw. boomgaard in % reproduktiewaarde 1)	54	55	58	49
Arbeidskosten per manjaar	13 260	13 130	13 600	13 100
Geïnvesteerd vermogen per 1-1-'71	215 000	208 000	212 000	223 000
Idem per manjaar	90 000	86 000	95 000	89 000
Kosten				
Pacht	1 820	1 880	1 840	1 760
Afschr. dode duurz. prod.middelen	5 860	4 710	5 660	7 080
Afschr. plantopstand	5 580	4 770	5 880	6 030
Rente	12 660	11 630	12 490	13 750
Onderhoud	1 680	1 350	1 760	1 890
Subtotaal	27 600	24 340	27 630	30 510
Arbeid	31 700	31 650	30 330	33 030
Materiaal	9 680	8 290	10 630	10 030
Verkoopkosten	12 990	8 080	13 460	16 930
Overige kosten	7 000	6 110	7 210	7 600
Totaal kosten	88 970	78 470	89 260	98 100
Opbrengsten				
Produkten e.d.	70 120	51 500	69 540	87 330
Aanwas plantopstand	5 820	4 690	6 090	6 590
Totaal opbrengsten	75 940	56 190	75 630	93 920
Netto-overschot	⁄. 13 030	⁄. 22 280	⁄. 13 630	⁄. 4 180
Netto-overschot:				
per f 100,- kosten (gewogen)	⁄. 15	⁄. 28	⁄. 15	⁄. 4
per f 100,- kosten (ongewogen)	⁄. 18	⁄. 31	⁄. 17	⁄. 8
per f 100,- geïnvesteerd vermogen	⁄. 6	⁄. 11	⁄. 6	⁄. 2
per ha pit/steenvruchten	⁄. 1 640	⁄. 2 940	⁄. 1 720	⁄. 500
Percentage verliesgevende bedr.	78	94	78	63
Arbeidsinkomen per manjaar	7 810	3 890	7 490	11 450
Idem in % van een arbeidersloon (incl. soc. lasten) van f 15 090,-	52	26	50	76

1) Gewogen gemiddeld percentage van de totale investeringswaarde bij vervanging.

Tabel 6. Kosten en opbrengsten per 100 kg fruit in guldens

	Voorraad fruit per 1 jan. 1971 in % van de oogst			Alle bedrijven
	< 30%	30 - 50%	≥ 50%	
Produktie in tonnen	145	170	194	171
idem per ha pit- en st.vr.	19,2	21,5	23,4	21,5
Kosten				
Pacht	1	1	1	1
Afschr. duurz. produktiemiddelen	3	3	4	3
Afschr. volwassen plantopstand	3	4	3	3
Rente	8	7	7	8
Onderhoud	1	1	1	1
Capaciteitskosten	16	16	16	16
Arbeid	22	18	17	18
Materialen	6	7	5	6
Verkoopkosten	6	8	8	8
Overige kosten	4	4	4	4
Totaal kosten	54	53	50	52
Af: aanwas jonge beplanting	3	4	3	3
kosten werk voor derden	1	1	1	1
uitkering hagelschadeverzekering	-	1	1	1
kosten overige opbrengsten	3	3	2	2
Kosten fruitproduktie	47	44	43	45
Opbrengsten idem	32	36	41	37
Netto-overschot	⁄. 15	⁄. 8	⁄. 2	⁄. 8
Aantal bedrijven:				
Zuidwest kleigebied	6	4	4	14
Rivier-kleigebied	4	8	6	18
N.O.P.	1	3	5	9
Noord-Holland	2	2	4	8
Limburg	4	1	-	5
3 - 6 hectare	7	6	6	19
6 - 9 "	5	7	6	18
≥ 9 "	5	5	7	17

Tabel 7. Vergelijking bedrijfsresultaten 1968, 1969, 1970 en 1971 van 49 dezelfde bedrijven (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven			
	1968	1969	1970	1971
Aantal bedrijven	49	49	49	49
Opp. pit- en steenvruchten in ha	7,82	8,00	8,09	8,01
waarvan appelen (%)	75	75	74	74
waarvan peren (%)	22	21	22	23
Gem. leeft. v.d. beplanting in jaren	11	11	12	12
Arb.bezetting in manjaren				
Ondernemer	1,12	1,17	1,16	1,15
Gezinsleden	0,24	0,31	0,34	0,33
Vaste krachten	0,33	0,27	0,22	0,21
Los personeel	0,41	0,55	0,54	0,69
Totaal	2,10	2,30	2,26	2,38
Arbeidskosten per manjaar	10 610	11 270	12 470	13 390
Geïnv. vermogen per 1 januari	225 000	227 000	211 000	217 000
Geïnv. vermogen per manjaar	107 000	99 000	93 000	91 000
Gecalculeerd rentepercentage	6%	6,5%	7%	7,5%
Opbrengsten 1)	48 300	52 200	63 940	70 940
Kosten	61 860	71 600	75 060	83 690
Netto-overschot	⁄. 13 560	⁄. 19 400	⁄. 11 120	⁄. 12 750
Netto-overschot:				
per f 100,- kosten (gewogen)	⁄. 22	⁄. 27	⁄. 15	⁄. 15
per f 100,- kosten (ongewogen)	⁄. 24	⁄. 28	⁄. 19	⁄. 18
Netto-overschot:				
per f 100,- geïnv. vermogen	⁄. 6	⁄. 9	⁄. 5	⁄. 6
per ha pit- en steenvruchten	⁄. 1 730	⁄. 2 420	⁄. 1 370	⁄. 1 590
Percentage verliesgev. bedr.	88	94	84	78
Arbeidsinkomen per manjaar	4 160	2 830	7 550	5 040
Arbeidsinkomen v.d. ondern. 2)	210 ⁄.	3 690	5 740	5 690
Ondernemersinkomen 2)	5 460	1 910	10 960	11 450

1) Saldo van aanwas en afschrijving vaste plantopstand onder de opbrengsten opgenomen.

2) Gemiddeld per ondernemer.

Tabel 8. Inkomen, privé-uitgaven en besparing over 1971 (gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Indeling per gebied			Indeling naar bedrijfsgrootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 - < 6 ha	6 - < 9 ha	9 - > 9 ha
Aantal bedrijven	54	14	18	22	19	18	17
Aantal ondernemers	56	14	18	24	19	18	19
Netto-overschot	⁄. 12 560	⁄. 21 070	⁄. 14 910	⁄. 5 840	⁄. 15 560	⁄. 15 080	⁄. 7 170
Handenarbeid ondernemer	18 030	17 140	18 820	17 960	18 590	18 340	17 170
Arbeidsinkomen v.d. ondernemer	5 470	⁄. 3 930	3 910	12 120	3 030	3 260	10 000
Rente meer berekend dan betaald	5 650	7 030	6 520	4 190	3 940	6 400	6 650
Ondernemersinkomen	11 120	3 100	10 430	16 310	6 970	9 660	16 650
Handenarbeid gezinsleden	4 450	5 380	3 820	4 400	4 150	5 000	4 250
Gezinsinkomen uit het bedrijf	15 570	8 480	14 250	20 710	11 120	14 660	20 900
Overig inkomen buiten bedrijf:							
uit: arbeid	600	710	670	490	390	920	510
uit: vermogen	1 420	2 850	970	920	900	1 770	1 600
uit: overig	1 980	1 450	1 580	2 570	1 250	1 580	3 070
Ontvangen subsidies en bijstand							
Rijksbijdrage hagelverzekering	800	900	820	730	560	780	1 060
Rooipremie	360	20	990	100	540	140	400
Rente overbruggingskrediet	1 540	1 790	2 130	950	1 390	1 160	2 060
Aflossing "	1 770	2 100	2 330	1 160	1 600	1 310	2 360
Bijstand	1 250	1 760	830	1 250	740	1 130	1 870
Totaal inkomen	25 290	20 060	24 570	28 880	18 490	23 450	33 830
Belasting en premie AOW, AWW, AKW e.d.	1 350	2 360	1 150	920	1 580	1 240	1 230
Privé-uitgaven	14 240	15 640	12 270	14 890	12 930	13 120	16 600
Totaal besparingen	9 700	2 060	11 150	13 070	3 980	9 090	16 000

Tabel 9. Spreiding van het arbeidsinkomen en het totale inkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

Inkomensklasse in guldens	Alle bedrijven	Indeling naar gebied			Indeling naar bedr.grootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 – < 6 ha	6 – < 9 ha	9 – > 9 ha
Arbeidsinkomen	%	%	%	%	%	%	%
Negatief							
> 25 000	2	7	-	-	-	5	-
25 000 - 15 000	7	14	5	4	-	17	10
15 000 - 10 000	7	7	11	4	10	5	6
10 000 - 5 000	11	22	6	9	16	11	5
5 000 - 0	16	14	28	8	21	11	16
Totaal negatief	43	64	50	25	47	44	37
Positief							
0 - 5 000	18	15	17	21	21	11	21
5 000 - 10 000	11	7	5	17	11	11	11
10 000 - 15 000	5	-	6	8	11	6	-
15 000 - 25 000	7	7	5	9	5	11	5
> 25 000	16	7	17	20	5	17	26
Totaal positief	57	36	50	75	53	56	63
	100	100	100	100	100	100	100
Totaal inkomen							
Negatief							
5 000 - 0	2	7	-	2	-	6	-
Totaal negatief	2	7	-	2	-	6	-
Positief							
0 - 5 000	5	14	-	5	11	-	5
5 000 - 10 000	14	-	22	14	16	11	16
10 000 - 15 000	14	22	5	14	11	22	11
15 000 - 25 000	30	36	33	30	47	16	27
25 000 - 40 000	14	7	23	14	10	28	5
> 40 000	21	14	17	21	5	17	36
Totaal positief	98	93	100	98	100	94	100
	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 10. Spreiding van de besparingen, gemiddeld per ondernemer (totaal inkomen minus totale privé-onttrekkingen)

Besparingen in gld.	Alle bedrijven	Indeling naar gebied			Indeling naar bedrijfsgrootte		
		zuidwest kleigebied	rivier-kleigebied	overige gebieden	3 - < 6 ha	6 - < 9 ha	9 - > 9 ha
Negatief	%	%	%	%	%	%	%
15 000 - 10 000	7	21	-	4	5	11	5
10 000 - 5 000	7	7	11	4	11	5	6
5 000 - 0	15	22	11	13	16	28	-
Totaal negatief	29	50	22	21	32	44	11
Positief							
0 - 5 000	27	29	17	34	32	17	32
5 000 - 10 000	5	-	11	4	10	-	5
10 000 - 15 000	12	7	22	8	16	6	16
15 000 - 25 000	12	7	11	17	5	17	16
25 000 - 40 000	9	7	11	8	5	11	10
40 000 - >40 000	6	-	6	8	-	5	10
Totaal positief	71	50	78	79	68	56	89
	100	100	100	100	100	100	100

Kengetallen

Vele cijfers (kosten, opbrengsten, vermogen, grondgebruik en arbeidsbezetting) zijn voor de onderscheiden groepen in een gemiddelde per bedrijf tot uitdrukking gebracht. Dit gemiddelde is berekend door de totalen van de absolute cijfers te delen door het aantal bedrijven.

Het gezinsinkomen en de bestanddelen daarvan zijn gemiddeld per ondernemer, het arbeidsinkomen tevens in een gemiddelde per manjaar weergegeven.

1. Het netto-overschot
   Het netto-overschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen bedrag opgenomen als vergoeding voor de functie van leiding en toezicht van de ondernemer. Daar deze kostenelementen derhalve in het netto-overschot aanwezig zijn, mag dit laatste niet zonder meer worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

2. Netto-overschot gemiddeld per bedrijf
   De kosten, de opbrengsten en het netto-overschot zijn voor elke onderscheiden groep van bedrijven in een gemiddeld bedrag per bedrijf weergegeven.

3. Netto-overschot per f 100,- kosten
   Dit kengetal is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale netto-overschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

4. Netto-overschot per f 100,- geïnvesteerd vermogen per 1-1-'71 1)
   Het geïnvesteerde vermogen is voorgesteld door het bedrag, dat verkregen wordt door optelling van:

   1. de verkoopwaarde van de grond;
   2. de economische boekwaarde van de fruitopstand;
   3. de economische boekwaarde van de dode inventaris;
   4. de normale behoefte aan vlottende middelen.

Inkomen van de ondernemer uit het bedrijf

arbeidsinkomen van de ondernemer	netto-overschot vermeerderd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer
ondernemersinkomen van de ondernemer	arbeidsinkomen vermeerderd met de rente die meer als kosten is gecalculeerd dan betaald

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsonderdelen die door de ondernemer zijn gepacht.

gezinsinkomen van de ondernemer	ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden
Totale inkomen van de ondernemer	gezinsinkomen verhoogd met buiten het bedrijf verkregen inkomenselementen.